

УДК 378(477.61)"1920/1950"

Чоп В. М.¹, Васильчук Т. В.²

^{1,2} канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

МИКОЛА ГОВОРОВ – ПЕРШИЙ ДЕКАН ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ «МАШИНКИ»

В переддень 125-ї річниці заснування Національного Університету «Запорізька Політехніка» особливого значення набувають дослідження присвячені історії нашого вишу та діяльності його найбільш визначних керівників та вчених. Дана розвідка присвячена відтворенню біографії Миколи Олександровича Говорова (1899–1950), першого декана загальнотехнічного факультету Запорізького інституту сільськогосподарського машинобудування (ЗІСМ). Паралельно з цим М. Говоров, з 1938 р., займав посаду завідувача новоствореної кафедри «Деталі машин». Цікавою обставиною його біографії є також той факт, що наш декан був рідним, молодшим, братом улюбленця товариша Сталіна, Маршала СРСР Леоніда Говорова (1898–1954).

Будучи обдарованим вихідцем з селянського середовища М. Говоров протягом 1916–1920 років мимохіть змінив кілька соціальних амплуа ставши, по черзі, студентом Петроградського лісового інституту (1916–1917), юнкером Константинівської артилерійської академії (зима – літо 1917 р.), прапорщиком воєнного часу в армії Російської

республіки, рядовим працівником Елабузької споживчої кооперації, «молодшим офіцером» Народної армії КОМУЧа, прапорщиком «єдиної армії» Уфимської директорії, підпоручиком Російської армії адмірала Колчака, а згодом дезертиром та антиколчаківським повстанцем.

Саме в цій якості він, у січні 1920 р., перейшов на бік більшовиків та став червоним «воєнним спеціалістом», замісником командуючого артилерією 51-ї дивізії Червоної армії. В серпні 1920 р. М. Говоров отримавши поранення на врангелівському фронті знаходився на лікуванні в Олександрівському госпіталі /нині Обласна дитяча лікарня/. Тут він звів знайомство з викладачами «машинки» й був запрошений її керівництвом до себе, на посаду викладача машинознавства.

Працюючи викладачем машинознавства Запорізького індустріального технікуму та ЗІСМ М. Говоров зміг стати видатним спеціалістом в галузі виробництва підшипників та, на довгі роки, сховатися в його стінах від репресій комуністичного режиму. Анабасис доцента-авантюриста, що зміг вижити у вогні найкривавіших воєнних операцій громадянської війни в Росії та став відомим інженером-педагогом вражає уяву. Вдумайтесь лише, М. Говоров був офіцером різноманітних антирадянських армій часів громадянської війни в Росії (1918–1920 рр.), але зміг уникнути будь-яких репресій протягом всіх років «сталінщини».

Академічна кар'єра нашого героя увінчалася доцентським званням та посадою декана механіко-технологічного факультету Запорізького інституту сільськогосподарського машинобудування (1938 р.). Під час Другої світової війни М. Говоров прийняв велику участь в евакуації ЗІСМ на схід СРСР, де згодом зайняв посаду декана механіко-технологічного факультету Алтайського машинобудівного інституту (1943 р.). Після реевакуації «машинки» М. Говоров виконував обов'язки декана механіко-технологічного факультету Запорізького автомеханічного інституту (з 1944 р.). Окрім цього, М. Говоров продовжував завідування кафедрою «Деталі машин» до останніх днів свого життя.

Наше дослідження було проведено на основі матеріалів Російського державного воєнного архіву, архівних матеріалів Музею наукового прогресу Національного університету «Запорізька політехніка», спогадів колишніх студентів та викладачів запорізьких вишів. В ньому зроблено спробу вивчення перебігу карколомних поворотів воєнної та викладацької кар'єри М. Говорова та його життєвої стратегії виживання в умовах революції та комуністичного тоталітарного ладу. Вважаємо що дана розвідка є важливим доповненням історії революційних подій 1918 - 1920 рр., історії української науки та техніки та історії вищої освіти України.